

- підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва і збуту сільськогосподарської продукції і продуктів харчування, а також підвищення їх конкурентоспособності,
- забезпечення внутрішнього ринку країни вітчизняною сільськогосподарською продукцією і продовольством в необхідних об'ємах і належного якості на основі формування ринкових механізмів господарювання і розвитку аграрного бізнесу.

По виробництву молока на душу населення Республіка Білорусь займає одну з лідуючих позицій в світі і опередує такі країни, як Російська Федерація, Україна, Казахстан, США, Китай. В світовому виробництві молока Республіка Білорусь в 2016 році займає 0,8 %.

По виробництву м'яса в убійному вазі на душу населення (123 кілограм) Білорусь, як і по молоку, опередує Російську Федерацію, Україну, Казахстан, Китай. При цьому на одного жителя Республіки Білорусь виробляється м'яса вдвічі більше, ніж в Росії, Україні, Казахстані і Китаї. Доля Республіки Білорусь в світовому виробництві м'яса становить 0,3 %.

Сільське господарство во багатьох відносинах відрізняється від інших галузей економіки, в зв'язі з цим аналіз конкурентоспособності повинен вироблятися з урахуванням особливостей аграрної галузі.

Список використаних джерел: 1. *Державна програма розвитку аграрного бізнесу Республіки Білорусь на 2016-2020 рр.* / Міністерство економіки Республіки Білорусь.

УДК 657

Ю. Р. Примак, аспірант кафедри обліку в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу

Науковий керівник: **І. М. Парасій-Вергуненко**, д-р екон. наук, професор кафедри обліку в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу

Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана, м. Київ, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ДЮРАЦІЇ ПРИ ОЦІНЦІ ПРОЦЕНТНОГО РИЗИКУ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

Ключові слова: фінансова стійкість, процентний ризик, GAP-аналіз, дюрація, імунізація.

У банку управління ризиками – це невід'ємна складова, що забезпечує його надійність та фінансову стійкість.

І. В. Макеева визначала фінансову стійкість як спроможність банку, як системи трансформування банківських ресурсів (персоналу, фінансових ресурсів, активів, обладнання та інформаційних технологій), з максимальною ефективністю і мінімальним ризиком виконувати свої функції у ринковому середовищі, попри вплив ендогенних та екзогенних факторів [3].

Ризик зміни процентної ставки (процентний ризик) – це наявний або потенційний ризик для надходжень або капіталу, який виникає внаслідок несприятливих змін процентних ставок [2, с. 148]. Це той ризик, що здатен вплинути на банківські прибутки, вартість активних і пасивних статей балансу, а отже, і на рівень фінансової стійкості банку.

Для мінімізації процентного ризику в банках доцільно здійснювати такі заходи: дотримання нормативних вимог законодавства та рівню встановлених лімітів; введення певних обмежень на коефіцієнт ризиковості; зміни частки процентних доходів у структурі доходів банку тощо.

Стратегії управління процентним ризиком:

- управління гепом;
- управління дюрацією;
- управління шляхом використання строкових фінансових інструментів.

Одною зі складових геп-аналізу є метод дюрації. Сутність дюрації, як методу, полягає в оцінці середнього строку погашення активів та зобов'язань, вартість яких залежить від зміни відсоткових ставок. Цей інструмент спрямований на розрахунок обсягу надходжень та виплат за активними та пасивними операціями. Метод дюрації використовують у банку для визначення рівня процентного ризику. В результаті застосування цього методу банк може значно зменшити свій процентний ризик змінивши структуру балансу.

Отже, дюрація (стійкість, тривалість) – це міра приведеної вартості окремого фінансового інструменту, що показує середню тривалість періоду, протягом якого всі потоки доходів за цим фінансовим інструментом надходять до інвестора [1, с. 543].

Метод дюрації використовують під час аналізу боргових цінних паперів (облігацій з купоном та без), процентних виплат по депозитах та кредитах тощо. При цьому необхідно визначити такі дані:

- 1) середньозважений строк погашення активу або пасиву;
- 2) зважити кожне значення за ринковою вартістю;
- 3) розрахувати суму всіх отриманих показників.

У 1938 році Ф. Маколей уперше застосував формулу, яка допомагає встановити показник дюрації. В загальному вигляді, ця формула зображується так:

$$D = \frac{\sum_{i=1}^n \frac{Si \cdot i}{(1+d)^i} + \frac{N \cdot n}{(1+d)^n}}{p}, \quad (1)$$

де D – дюрація цінного папера; S_i – очікувані потоки процентних доходів у i -й періоді; i – періоди проведення виплат; n – загальна кількість періодів; d – ставка дисконтування; N – номінальна сума боргу; p – ринкова ціна цінного папера.

Звісно метод дюрації застосовується не тільки у процесі розрахунку ризику конкретного цінного папера, але може бути застосована щодо банківського портфеля. Для оцінки портфеля застосовують таку формулу:

$$D_p = \frac{\sum_{m=1}^M DF_{i_m} \cdot FI_m}{\sum_{m=1}^M FI_m}. \quad (2)$$

Показник дюрації також використовується для приблизної оцінки зміни ціни облігації при коливанні відсоткових ставок по них. У такому випадку застосовують показник модифікованої дюрації:

$$D_m = \frac{D}{1+r}. \quad (3)$$

За допомогою подібних розрахунків стає можливе прогнозування можливих змін ціни на актив протягом певного періоду в перспективі. Тобто керівництво банку може визначити для себе чи буде корисним для них купівля того чи іншого цінного папера за заданими параметрами (видача кредиту, утримання депозиту тощо), чутливість цього активу до ринкових коливань, період окупності та його прибутковість.

Застосовуючи показники дюрації, банк може нівелювати вплив процентного ризику і негативних коливань ринкових ставок, підбираючи середні строки погашення активів (дюрацію активів) так, щоб вони відповідали середнім показникам погашення зобов'язань (дюрації зобов'язань). Цей процес називають імунізацією – захистом балансу від змін процентних ставок протягом певного періоду.

Максимальне хеджування процентного ризику можна досягти, якщо розрив між приведеними активами та зобов'язаннями відсутній або мінімальний. Коли зберігається подібний баланс, створюються умови для імунізації балансу банку. Але якщо дюрація додатна ($DA > DL$), капітал буде збільшуватися при збільшенні процентних ставок і зменшуватиметься у разі їх зниження. Зворотна ситуація буде спостерігатиметься у випадку від'ємної дюрації ($DA < DL$).

В Україні найбільшої популярності набули такі методи визначення процентного ризику, як GAP-аналіз, метод дюрації та стрес-тестування. В останнє десятиліття запроваджуються ще методи вартісної оцінки (Value-at-Risk). Метод дюрації продовжує залишатися ключовим методом для оцінювання процентного ризику, а також входить до складу інших методів або їх комплексів.

Але оскільки в нашій країні непередбачувана та нестійка ситуація економічної кризи, передбачити зміни процентної ставки стає складним завданням. Для вдосконалення оцінки та прогнозування процентної ставки та нівелювання ризику для банківської сфери необхідне запровадження нових адаптованих до української ситуації моделей аналізу рівня процентно-

го ризику. Доцільно на законодавчому рівні затвердити введення таких світових методик, як EaR – аналіз, статичного геп-аналізу та економічної вартості капіталу.

Список використаних джерел: 1. Герасимович А. М. Аналіз банківської діяльності : підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко ; за ред. А. М. Герасимовича. – К. : КНЕУ, 2005. – 599 с. 2. Квасницька Р. С. Управління ризиками як елемент забезпечення фінансової стійкості комерційного банку / Р. С. Квасницька, І. В. Хаврус // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 3. – С. 146–149. 3. Макеева І. В. Сутнісна характеристика поняття «фінансова стійкість» та основні її параметри [Електронний ресурс] / І. В. Макеева. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/NPM_2006/Economics/7_makeeva.doc.htm.

УДК 657:338

В. Боднар, студентка

Науковий керівник: **В. Г. Швець**, д-р екон. наук, професор кафедри обліку та аудиту Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

Ключові слова: економічний аналіз, туризм, показники, туристична діяльність.

Економічний аналіз є важливою функцією управління, що визначає чинники впливу на обсяги і динаміку діяльності підприємств туристичного бізнесу.

Економічний аналіз господарської діяльності туристичних підприємств – це комплексне вивчення їх роботи з метою об'єктивної оцінки досягнутих результатів, визначення шляхів підвищення ефективності виробництва туристичного продукту і поліпшення якості обслуговування клієнтів.

Предметом економічного аналізу господарської діяльності туристичних підприємств є господарські процеси, пов'язані з виробничою і комерційною діяльністю окремих фірм і з розвитком туристичної галузі загалом.

Основна мета економічного аналізу – отримання невеликої кількості показників, що об'єктивно і точно характеризують господарський стан підприємства, його прибутки і збитки, зміни у структурі нематеріальних активів, в обсягах продажу та їх динаміці, а також у структурі управління підприємством, у розрахунках з дебіторами і кредиторами тощо.

Економічний аналіз господарської діяльності туристичних підприємств поділяється на види, залежно від різноманітних ознак. За об'єктами аналізу виокремлюють: галузь або підгалузь туристичної індустрії; регіон; підприємство; окремі підрозділи підприємства, окремих працівників [2, с. 395].

За даними Державної служби статистики України у 2016 році кількість суб'єктів туристичної діяльності становила 3506 підприємств, з яких 1838 юридичних осіб та 1668 фізичних осіб-підприємців. Найбільша їх частка зосереджена в Київській області – 27 % туристичних підприємств, а найменша – у Луганській (0,54 %). За 2016 рік було реалізовано 1 612 002 туристичні путівки загальною вартістю 27 421 545,8 тис. грн, що на 8 495 128,3 тис. грн більше, ніж було реалізовано у 2015 році [5, с. 5-6].

Господарсько-фінансову діяльність суб'єктів туристичного бізнесу характеризує така система показників:

1. Кількість орендованих баз і місць.
2. Обсяг послуг, що надаються (доходи).
3. Обсяг обслуговування туристів (осіб, особо-днів).
4. Обсяг обслуговування екскурсантів (кількість учасників екскурсій).
5. План з праці і заробітної плати.
6. Норматив оборотних коштів.
7. Прибуток.

Слід зосередити увагу на показниках рентабельності кожного виду обслуговування, співвідношенні кошторису адміністративно-управлінських витрат і собівартості (у відсотках).